

N:o 83.

Af Herr Sven Nilsson: Med förslag till förändrad fördelning af så väl afgifter som bolags vinstmedel för brännvinsförsäljning.

Uti underdånig skrifvelse den 17 Maj 1877 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfverse gällande författningar angående tillverkning och försäljning af brännvin, i syfte att genom lagstiftningen måtte åstadkommas ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, än hittills gällande lagstiftning kunnat åstadkomma. Den komité, som fick detta viktiga ärende om hand, ingaf sitt betänkande till Kongl. Maj:t den 20 December 1878. Sedan dess har ny förordning rörande tillverkning af brännvin blifvit af Riksdagen och Kongl. Maj:t antagen. Men ännu har den vida viktigare frågan om lagen rörande försäljning af brännvin icke varit föremål för Riksdagens pröfning.

Vid 1853—1854 års riksdag genomfördes de genomgripande förändringar i brännvinslagstiftningen, på hvars grunder våra författningar i denna del ännu hvilat. Den så kallade husbehofsbränningen, samt rättigheten att försälja brännvin i mindre quantiteter, som på sin tid ansågs vara en lifsfråga för den mindre jordbrukarens existens, beröfvades dessa utan vederlag, men med löfte och förespeglingar om hvarje handa fördelar och skattelindringar på andra områden. Att denna för de mindre jordbrukarne viktiga näring, i den form den då utöfvades, upphörde, kan väl ej gerna i vår tid klandras, då man ser saken vare sig från sedlighetsens eller statsekonomiens synpunkter, och ingen lärer väl vilja åter införa densamma. Men hvad man redan på den tiden

förutsåg har i verkligheten inträffat, till och med vida öfver förväntan. Den vinst, som för de mindre jordbrukarne uppstod genom bränvinstillverkningen och försäljningen, upphörde, och en annan skapades i stället, till fördel för stadssamhällena. Genom de felaktiga grunder, på hvilka den nuvarande bränvinsförsäljningslagen hvilar, har man, i strid mot 60 § Regeringsformen, monopoliserat nästan hela bränvinshandeln i städerna, synnerligast i de större, hvilka derigenom blifvit satta i tillfälle att icke allenast på ett oskäligt sätt, för att bereda vinst, hvar och en för sitt samhälle, höja försäljningspriset på spirituösa drycker, utan på samma gång derigenom jemväl på ett betänkligt sätt satts i tillfälle att beskatta svenska folket, i icke så få fall, till vida högre belopp än skatten till både stat och kommun. Men oakadt dessa förhållanden äro väl kända, fortfar man ohejdadt på samma origtiga väg.

Att landsbygdens invånare, likasom städernas arbetare, icke skäligen kunna vara belåtna med en sådan lagstiftning, har länge varit känt, och det torde nu vara hög tid att ändra åtminstone de största olägenheterna i en sådan lagstiftning, hvarom den komité, som utarbetat förslag till ny bränvinslagstiftning, likasom skatteregleringskommittén varit ense.

Om man jemför de afgifter och vinster af bränvinsförsäljningen, som inflyta till stadssamhällena, och som få för dess kommunala behof användas, med de afgifter och vinstmedel, som inflyta till landsting, hushållningssällskap samt kommuner på landet och få för deras behof af dem användas, så skall man snart finna, huru en lagstiftning kan orättvist behandla ett samhälle emot ett annat. För att hemta upplysning i detta fall hafva vi bränvinskontrollbyråns berättelser, som är en säker ledning för bedömandet af denna fråga. Denna berättelse upplyser oss om, att år 1856, första året efter det den nuvarande lagstiftningen tillämpades, utgjorde afgifterna och vinstmedlen för hela riket 837,896 kronor, hvaraf städerna uppburit 573,881 kronor, hushållningssällskapen 131,849 kronor och landsbygdens kommuner 124,959 kronor, samt uppborädsprovision m. m. 7,207 kronor. Huru denna inkomst för städerna stigit visas af samma berättelse för året 1880—1881, då afgifterna och vinstmedlen uppgingo för hela riket till 5,780,231 kronor 65 öre, deraf städerna uppburit 4,074,425 kronor 48 öre, landstingen 670,780 kronor 28 öre, hushållningssällskapen 850,930 kronor 28 öre samt samtliga kommunerna på landet endast 176,999 kronor 78 öre, samt provision m. m. 7,095 kronor 83 öre.

Af den sist åberopade berättelsen visas jemväl en högst väsentlig skilnad af fördelningen emellan länens hushållningssällskap. Så uppbar ett hushållningssällskap 152,083 kronor 92 öre, hvaremot ett annat i folkmängdsförhållanden jemförligt län endast uppburit 29,631 kronor 32 öre.

Många flera oegentligheter, synnerligast emellan städerna och landsbygden, skulle kunna af samma berättelse förebringas, hvilka framkallats af den nuvarande bränvinshandeln i städerna, genom dess på författningen grundade monopol, och ingen lärer väl gerna kunna bestrida, att en förändring i berörda hänseende bör ega rum. För att på ett fullt rättvist sätt utjemna dessa orättvisor, finnes efter min mening ej mer än en utväg, den nemligen, som reservanterne i komitén för bränvinslagstiftningen föreslagit. Men då detta förslag åsyftar en förändring, en ny princip i hela bränvinsförsäljningslagstiftningen, så lärer väl ingen utom regeringen vara lämplig som frambärare af ett dylikt förslag. Då det nu är känt, att regeringen icke till denna — må hända ej förr än till en aflägsnare riksdag — framlägger för Riksdagen något förslag i denna viktiga fråga, torde det ej vara ur vägen att under tiden försöka afhjelpa de största orättvisorna. Intill dess en friare lagstiftning kan åstadkommas, torde det vara både rätt och tillbörligt, att staten får uppbära någon anpart af inkomsterna på bränvinsförsäljningen, hvarefter återstoden bör fördelas efter folkmängden till alla rikets kommuner. Någon rättvisare eller billigare grund än folkmängden för dessa medels fördelning torde ej vara möjligt åstadkomma. Ingen må väl kunna föreställa sig, att det endast är städernas invånare, som på deras försäljningsställen köpa och förtära rusgifvande drycker, tvärtom, då landsbygdens invånare till antalet är högst betydligt större än städernas, torde det vara temligen klart, att jemväl från landsbygden högst betydliga kvantiteter bränvin, och i synnerhet andra rusdrycker, köpas i städerna af landsbygdens invånare, som derigenom få orättvist skatta till städerna. Att således de medel, som uppkomma dels genom rättighet till och dels genom vinst på försäljningen, böra komma landsbygden mera till godo än hittills, torde den opartiske granskaren med säkerhet medgifva. Att staten i en framtid — så vida den nu gällande principen i lagstiftningen kommer att fortfara — kommer att taga största anparten af inkomsterna genom bränvinsförsäljningen, lärer efter mitt förmenande ej lida något tvifvel. Att för närvarande, då statens inkomster äro i ett blomstrande skick, till någon större del bereda staten inkomster på denna väg, anser jag likväl icke rådligt. Att den reduktion

i inkomster, som måste ske, träffar städerna i främsta rummet, är tydligt. Ehuru jag anser ingen grund för fördelningen emellan stad och land vara billigare eller rättvisare än folkmängden, torde det icke vara välbetänkt att på en gång så djupt ingripa i städernas inkomster på detta område, då många städer just till följd af de stora inkomsterna af detta slag iklädt sig förbindelser af den beskaffenhet, att de åtminstone ännu någon tid böra förblifva i en bättre ställning än landsbygden. Då jag föreslår en större inkomst för städerna än landsbygden, sker detta således icke utaf rätts- utan af billighetsskäl. Jag föreslår derföre

att af så väl afgifter som vinstmedel af bolag för bränvinsförsäljning inbetalas till landtränterierna: af städerna hela beloppet med undantag af $\frac{3}{10}$, som utgör hvarje stads särskilda andelar. Från landsbygden inbetalas hela beloppet. De till ränterierna influtna medlen öfversändas till Statskontoret, hvaraf $\frac{1}{10}$ tillfaller staten, $\frac{2}{10}$ rikets samtliga landsting samt de städer, som ej i landsting deltaga, och $\frac{1}{10}$ hushållningssällskapen. Återstående $\frac{6}{10}$ tillfalla samtliga så väl stads- som landskommuner i riket. De landsting samt städer, som ej i landsting deltaga, hushållningssällskapen och kommunerna tillkommande andelar fördelas af Statskontoret efter folkmängden.

Om detta förslag antages, och man lägger folkmängden för 1880, samt året 1880—1881 för bränvinsförsäljningen till grund för en fördelning, skulle en sådan fördelning af försäljnings- och vinstmedlen utfalla sålunda:

Städerna erhålla först $\frac{3}{10}$ af de inom staden influtna försäljnings- och vinstmedelsbeloppen med i jemna tal	1,640,987 kronor,	
staten uppbär $\frac{1}{10}$ af återstoden, sedan städernas särskilda andelar blifvit fråndragna	413,924	»
landstingen och de städer, som ej i landsting deltaga, $\frac{2}{10}$	827,848	»
hushållningssällskapen $\frac{1}{10}$:del	413,924	»
städernas andel efter folkmängden	375,567	»
och landsbygdens dito dito	2,107,979	»

En kommun på landet med 1,000 personer skulle alltså erhålla	544 kronor,
samt i städerna på en en lika stor folkmängd	2,921 »

Stockholm den 26 Januari 1884.

Sven Nilsson.

Häri instämma:

H. Johnsson.

Hans Andersson,
Nöbbelöf.

O. B. Olsson.

M. Dahn.

Nils Nilsson,
Malmö län.

Olof Andersson,
från Kristianstads län.

J. August Sjö.

And. Gust. Björkman
